شریف بهاند ۲۰۱۱/۰۵/۰۳

د پوځي اډو د جوړولو اړتيا او د هغو موخې

دريمه برخه

۳ ـ د متحدو ايالتونو پوځي قومنداني او د هغو موخې:

د همدې ليکنې په دوهمه برخه کې يادونه وشوه، چې متحدو ايالتونو نړۍ په شپږو سيمه ييزو پوځي زونونو ويشلې ده. د دغه هيواد د ملي امنيت په ستراتيژۍ NSS کې هم په همدې باب راغلي:"د تاريخ په بهير کې د لومړي ځل لپاره د نړۍ هيڅ يوه برخه، ان په سويلي قطب کې هم نشته، چې د پنتاګون د سيمه ييزې قومنداني تر قومندې لاندې نه وي. همدا واقعيت د دې ښکارندوی دی، چې واشنګټن له سرې جګړې وروسته، ځان د نړۍ د يوازيني پاتې شوی ځواک په توګه ګڼي"[۱]. دا شپږ قومنداني په لاندې ډول دي:

ـ د اروپا لپاره د متحدو ايالتونو پوځي قومنداني EUCOM ؛

ـ د امريکا د وچې د شمالي سيمې لپاره د متحدو ايالتونو قومنداني NORTHCOM ؛

ـ د مکسيکو په شمول د لاتيني امريکا لپاره سويلي هغه SOUTHCOM ؛

ـ د ارام سمندر لپاره د پنتاګون قومنداني PACOM ؛

ـ د منځني اسيا او منځني ختيځ لپاره د متحدو ايالتونو قومنداني CENTCOM؛

ـ د افريقا لپاره د متحدو ايالتونو قومنداني AFRICOM [۲].

– **EUCOM** يوه جګړه ييزه پوځي قومنداني ده او هغې ته د ټولې اروپا، د افريقا د زياتې او د منځني ختيځ د يوې برخې مسؤليت ور په غاړه دی. يا په بله وينا دغه قومنداني له ۹۰ څخه د زياتو هيوادونو اوسيمو پوځي چارې پر مخ بيايي او دغه سيمې د ناروی له نورد کپ Nordkap څخه پيل بيا تر شمالي سمندر پورې، د مديتراني د سمندرګي شأ و خوا سيمې، د منځني ختيځ يوه برخه بيا د سويلي افريقا د هيواد تر کپ Kap سيمې پورې، دي؛

– **NORTHCOM** دغه پوځي زون ته نه يوازې هوايي، ځمکني او سمندري ځواکونه، بلکې په خپله د متحدو ايالتونو، الاسکا Alaska، کانادا، مکسيکو د سيمو مسؤليت هم ور په برخه دی؛

– د **SOUTHCOM** د مسؤليت يې سيمه څه نا څه ۳۰ هيوادونو دي، چې په هغو کې ۱۹ هيوادونه په مرکزي او لاتيني امريکا او پاتې هغه د کارابيک په سيمه کې دي؛

– **PACOM** دغه زون ته د ارام سمندر د شأ و خوا هيوادونو او شلو هغو سيمو او ټاپوګانو، چې د متحدو ايالتونو ترکنترول لاندې دي او همدارنګه د چين، روسيه، هند ... او داسې نورو سيمو او هيوادونو مسوليت ور په غاړه دی؛

– د **CENTCOM** قومنداني د ۲۷ هيوادونو، لکه د شمال ـ ختيځې افريقا، سويل لويديزې او منځني اسيا او همدارنګه د هند په سمندر کې د زېشيلن Seychellen ټاپوګانو د قومندې دنده په غاړه لري [۳].

له دغې پوځي پراختيا څخه لکه څنګه چې د همدې ليکنې په لومړۍ برخه يادونه وشوه، د متحدو ايالتونو بنسټيزې موخې د طبيعي توکو پر زيرمو کنترول، د سيمه ييزو سيالانو کلابندې (محاصره) او د نوو نړيوالو هغو له رامنځته کيدو څخه مخنيوې دی. په همدې باب د متحدو ايالتونو د "دفاعي طرحې [په] لارښود" Defence Planning Guidance کې، په روښانه توګه راغلي: "نور ملتونه او احتمالي ټلوالې شته دي، چې کيدای شي، په اوږد مهاله توګه خپل پوځي ځواک ته پراختيا او د ستراتيژيکو موخو په پلې کولو سره، په سيمه ييز او نړيوال ځواک بدل شي. موږ بايد خپله ستراتيژي اوس دې ته متمرکزه کړو، چې د دا ډول احتمالي سيالانو له رامنځته کيدو څخه مخنيوې وکړو" [۴]. په همدې موخه متحدو ايالتونو او د اروپايي ټولنې سترو اقتصادي ـ پوځي ځواکونو پريکړه وکړه، چې د ختيزې اروپا په تيره د پخواني سيال پوځي سازمان غړي د شمالي اتلانتيک د پوځي سازمان، ناټو په غړيتوب ومني. همدا لامَل و، چې په کال ۱۹۹۹ کې، د پولند، چک او هنګری هيوادونه د سازمان په غړيتوب ومنل شول. له دغو هيوادو وروسته په کال ۲۰۰۴ کې بلغاريا، بالتيک هيوادونو، رومانيا، د سلواک جمهوريت او سلوانيا او همدارنګه په کال ۲۰۰۹ کې کرويشيا او البانيا د ناتو غړيتوب ترلاسه او ورسره جوخت د غړو شمېر يې ۲۸ هيوادونو ته ورسيد. سربيره پر دې د ګرجستان او اوکراين دولتونه هم وهڅول شول، چې د ناتو د پوځي سازمان غړيتوب ترلاسه کړي. په دې توګه ناتو د روسيې د فدراسيون تر پولو پورې خپل اغيز ته پراختيا او د دغه هيواد د محاصرې کړۍ يې د شمال او لويديځ له لورې بشپړه کړه. اوس بايد ناتو په دې هاند و هڅه کې شي، چې دغه هيواد د سويل له خوا هم تر خپلې محاصرې لاندې او که شوني شي، ان هغه ټوټې ټوټې کړي. د متحدو ايالتونو دغې بنسټيزې ستراتيژۍ ته په نغوتې سره، د دغه هيواد پخواني ولسمشر مرستيال، ديک چينې Dick Cheney وايي: " ... موفقيت نهايى را واشنگتن زمانى بدست خواهند آورد، که کنترول منابع نفتى روسيه را بدست گيرد. اما اتازونى نظر به دلايل قابل درک سياسى ـ نظامى، اين نظر خويش را به صورت آشکار اظهار نموده نمى تواند، ... که از زمان فروپاشى اتحاد جماهير شوروى در

افغان جرمن آنلاين تاسو په درنښت همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادښت: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

سال ۱۹۹۱ پارچه پارچه نمودن و یا انهدام و نابودی روسیه و کنترول واقعی منابع نفت و گاز آن، یکی از "اهداف اساسی" ستراتیژی واشنگتن است" [۵]. د دیک چینی په اند دغه سیاسي ــ پوځي لاملونه: " ... خرس [قطبی] روسیه هنوز هم دارای پوتنسیال عالی نظامی و دارنده ای دندان اتمی است" [۶].

په لنډه توګه ویلي شو، چې واشنګټن پر برلاسۍ سربیره د طبیعي اومه توکو د زیرمو په تیره بیا پر هایدرو کاربني هغو کنترول، چې هغه د خپلې اقتصادي غوړیدا (رونق) لپاره مهم بولي، د تول وژنو وسلو له پراختیا مخنیوي، د ناڅرګند ځواک (ترهګرۍ) په وړاندې مبارزه، د نړیوالېدو پراختیا او په تیره د نوي لیبرالیزم هر اړخیز پلي کول د خپل بهرني ــ پوځي دکترین بنسټیزې ستنې بولي. د شمالي اتلانتیک د بلې غاړې ستر ځواک، اروپایي ټولنې ان نوی لیبرالیزم د ایدیالوژۍ په توګه د خپل اساسی قانون بنسټ او د هغې پلي کول د ټولنې د بهرني سیاست کړنلاره ګڼي. له همدې امله د ټولنې غړو هیوادونو ژمنه کړې، خپله پوځي ځواکمنتیا په پر له پسي توګه غښتلې کړي، چې وکولي شي د نړۍ په هره برخه کې پوځي عملیات تر سره کړي شي. دغه پوځي عملیات باید هغه وخت تر سره شي، چې د اروپایي ټولنې امنیتي ستراتیژې له ګواښونو سره مخامخ وي. د اروپایي ستراتیژیستانو په اند، دغه ټولنه له نوو بیلابیلو ګواښونو سره، چې نه د اټکل وړ او همدارنګه ناڅرګند هم دي، لاس او ګریوان ده. دا بنسټیز ګواښونه د انرژۍ د سمبالښت په وړاندې د خنډونو ترڅنګ، ترهګري، د اتومي وسلو پراختیا، سیمه ییز کړکیچونه، مفسد او د قانون پر بنسټ نه ولاړ دولتونه او سازماني جنایي کړه وړه دي [۷]. " له همدې امله موږ باید چمتو اوسو، د کړکیچ او ګواښ له رامنځته کیدو مخکې کړه وړه تر سره کړو ... کړکیچونو او ګواښونو ته باید مخکې له مخکې تسلیم نه شو" [۸]. اړینه بریښي، چې دا ویرسونه د هغه د رامنځته کیدو په ځای او ان د هغه په زړی کې له منځه یووړل شي.

له پورتنۍ ارزونې دا پایله ترلاسه کېږي، چې د شمالي اتلانتیک د دواړو غاړو سترو ځواکونو، متحدو ایالتونو او اروپایي ټولنې د امنیتي ستراتیژیو تر منځ څه نا څه هیڅ توپیر نه تر سترګو کېږي. دغو ځواکونو ځانته ګډ چلنچونه، ناڅرګند دښمن او ګواښونه رامنځته کړي دي، چې د هغو په پلمه د نړۍ په هره برخه کې د خپلو ستراتیژیکو ګټو د ترلاسه کولو په موخه پوځي لاسوهنه وکړي شي. تجربو ثابته کړې، چې دوی دغه پوځي لاسوهنې تر ډیره ځایه په ګډه ترسره کړي، خو که د ملی امنیت د ګټو پر سر د دوی ترمنځ د نظر یووالی نه وی، نو ان په یوازې توګه عمل ترسره کوي. په دې اړه د متحدو ایالتونو پخوانی ولسمشر، بیل کلینتن په ۱۹۹۴ کال کې د ملګرو ملتونو عمومي اسامبلې ته په خپله وینا کې ویلی و: " که چیرې زموږ د ملی امنیت ګټې له ګواښ سره مخامخ وي، نو که وکولي شو، له نورو سره به په ګډه عمل وکړو، خو که اړ شو، ان په یوازې توګه به هم دا کار تر سره کړو، موږ به له دیموکراسی څخه هم کار واخلو، خو که اړ شو، له زور زیاتي څخه هم" [۹]. بنایي د لویدیزې نړۍ په ځانګړې توګه د ناتو د پوځي تړون مهم غړي هیوادونه داسی وښیي، چې د دوی تر منځ د ځینو ارزښتونو، د بیلګې په توګه ولسواکي او ګډ کلتور، د بشر د ربښتو د ساتنې او داسی نورو ...، پربنسټ د نظر یووالي شته ، خو که د ملی ګټو او ویاړ پوښتنه رامنځته شي، بیا د ناتو د غړو هیوادونو د نظر په دغه یووالي کې په ښکاره توګه توپیرونه تر سترګو کیږي.

په دې باب توبیاس فلوګر Tobias Pflüger لیکي: "که په راتلونکې وخت کې پوځي لاسوهنې تر سره کېږي او د متحدو ایالتونو حکومت یا له هغو سره مینه او یا هم د دوی د ګټو پر بنسټ نه وي، نو بنایي د اروپایي ټولنې پوځي ځواکونه هغه په یوازې توګه تر سره کړي. دا په خپله د متحدو ایالتونو او اروپایي ټولنې ترمنځ د سیالۍ په مانا ده" [۱۰]. روښانه ده چې شتمنې او د ویاړ غریزه انسانان سیالۍ ته رابولي، چې پایله یې د دوی تر منځ د ځواک د ترلاسه کولو لپاره د یو ډول پر له پسي مبارزې پیل دی، خو نور په مستقیمه او یا غیر مستقیمه توګه تر خپل نیواک او ولکې لاندې راولي. د ناتو غړو هیوادونو، په تیره متحدو ایالتونو هم هر چیرې چې پوځي لاسوهنې کړې په تر ولکې لاندې هیواد یا سیمه کې یې د ځانګړو موخو لپاره په دغې یا هغې پلمې سترې یا وړې تینګې پوځي اډې جوړې کړې دي. په تیره "وړې پوځي اډې ډیر لږ پرسونل په واک کې لري. خو که دوی ته اړتیا پیدا شي، دغه یرغلیز ځانګړي ځواکونه د چټکې پراختیا لپاره په پوره اندازه ځواکمنتیا لري. د همدې لامَل پر بنسټ د دا ډول اډو لپاره په تیره بندرونه او هوایي ډګرونه ترټولو مناسب ځای ګڼل کېږي" [۱۱]. سربیره پر دې دغه وړې پوځي اډې ډیره پرمختللې مالوماتي تکنالوژې او ترټولو پرمختللې وسلې په واک کې لري، چې د لویدیزې نړۍ له ستراتیژیکو ګټو دفاع او تر هر څه دمخه د نړیوالېدو او نوي لیبرالیزم په وړاندې د نوو رامنځته کیدونکو خنډونو او ګواښونو سره مبارزې ته چمتو وي. دا په خپله د دې ښکارندوي دی، چې په تیره د متحدو ایالتونو د پوځونو د ځای په ځای کولو موخه له تیرو هغو څخه زیات توپیر لري. " د همدې لامَل پر بنسټ د پوځي اډو موخه په بنسټیزه توګه بدلون مومي. د دوی دنده له دې وروسته د کوربه هیواد دفاع او ساتنه نه، بلکې له دغو ځایونو څخه پر دربیم هیواد د پوځي یرغل لپاره د تختې خیز په توګه ګټه ترلاسه کول دي" [۱۲]. دا چې پوځي اډې د پورتنیو دندو ترڅنګ نورې کومې هغه لري، هغو ته جوزف ګرسون Joseph Gerson په لاندې ډول نغوته کړې ده.

۴ ــ د پوځي اډو دندې:

د جوزف ګرسون په اند، پوځي اډې د ستراتیژیکو ګټو د ترلاسه کولو په موخه جوړې او ترټولو مهمې دندې یې په لاندې ډول دي:

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

۱ ـ د اوسني وضعيت تضمين: پوځي اډې بايد د ګواښ او وېرولو له لارې ترلاسه شوی اوسنی وضعيت تضمين کړي. د بېلګې په توګه په سويلي کوريا کې د متحدو ايالتونو د پوځي اډو دنده ګواښول دي. په داسي حال کې چې په منځني ختيځ کې د دغه هېواد د پوځي اډو د جوړولو موخه وېره ول او په دې توګه د سيمې د تيلو پر طبيعي زيرمو د کنترول تضمين او د هغو د رااېستلو امتياز ترلاسه کول دي؛

۲ ـ د سيال او دښمن هېواد (و) محاصره کول: د سړې جګړې په ترڅ کې د پنتاګون د پوځي اډو بنسټيزه موخه د شوروی اتحاد او د چين د ولسي جمهوريت محاصره کول و. د پوځي اډو دغه دنده د چين په اړه لا تراوسه هم دوام لري. دغه رول او دنده په سويلي کوريا، جاپان، فلېپين، استراليا، پاکستان، د ډيګوګارسيا په ټاپو Diego Garcia او په منځني اسيا کې د شوروی اتحاد په پخوانيو جمهوريتونو کې د متحدو ايالتونو پوځي اډو ته ور په غاړه دی؛

۳ ـ د هوايي او سمندري جګړه ييزو بېړيو ملاتړ او د هغو غښتلتيا: دغه دندې په تېره د جاپان په اوکيناوا Okinawa او توکيو ته څېرمه په يوکوسوکا Yokosuka کې جوړې شوې اډې تر سره کوي. سربېره پر دې په فلېپين، تايلند، سينګاپور او نورو ډېرو هېوادونو کې هم دا ډول اډې د همدې موخې لپاره جوړې شوې، چې د متحدو ايالتونو د سمندري پوځ د بېړيو، د جګړه ييزو الوتکو ليږدونکي، په اتومي وسلو سمبال اوبتلونه ... او داسي نورو پوځي بېړيو ملاتړ وکړي.

۴ ـ د متحدو ايالتونو د پوځي ځواک د پرسونل روزنه او تمرين: د پوځيانو پر روزنې او تمرين سربېره له دغو اډو څخه پر نورو هېوادونو د تيري او يرغل لپاره هم ګټه اخيستل کېږي. دا ډول اډې د جاپان په اوکيناوا Okinawa ، فلېپين، سويلي کوريا، اسپانيې، ايتاليا، هوندوراس Honduras ، المان، د ختيزې اروپا نوې جوړې شوې هغه او کويت کې دي. ښايي په عراق کې هم د همدې موخې لپاره پوځي اډې جوړې شوې وي.

۵ ـ د پوځي ځارګريو لپاره د شونتياوو برابرول: د دغو پوځي اډو دندې قومنده، کنترول، د اړيکو ټينګول، په ځارګري چارو او اتومي جګړه کې د مهمو دندو تر سره کول او همدارنګه له فضايي ځارګرۍ څخه ګټه اخيستل او د جګړې لارښونه ده، چې ښې بېلګې يې د افغانستان او عراق جګړې دي. دغه دندې د متحدو ايالتونو اډې په اوکيناوا Okinawa ، قطر او استراليا کې تر سره کوي.

۶ ـ د حکومتونو کنترول: متحده ايالتونه د خپلو پوځي اډو له لارې د پوځي اډو منونکي (کوربه) هېوادونه کنټرولوي. د تر کنترول لاندې حکومتونو په ليست کې تر ټولو دمخه جاپان، کوريا، المان، سعودي عربستان، عراق او افغانستان شامل دي [۱۳].

له پورتنۍ ارزونې دا پايله ترلاسه کېږي، چې متحدو ايالتونو د سړې جګړې په پړاو کې پوځي اډې د شوروی اتحاد د اغيز د مخنيوي په موخه جوړې کړې وې، خو اوسمهال واشنګټن هغه د خپلو جيوستراتيژيکو، جيواکونوميکو موخو او همدارنګه د ترلاسه شوې برترۍ د ساتنې لپاره جوړوي. نو ځکه پر هر هېواد له پوځي يرغل څخه وروسته، پنتاګون سمدلاسه هلته د پوځي اډو د جوړولو په لټه کې شي. ښې بېلګې يې د نورو تر څنګ د عراق او افغانستان دولتونه دي. واشنګټن پر افغانستان له پوځي يرغل څخه وروسته د سلګونو مليونونو ډالرو په لګښت په سويل، شمال او لويديځ کې ستري هوايي اډې جوړې کړې دي. بنسټيزه پوښتنه دا ده، چې متحده ايالتونه په سيمه کې د کومو موخو لپاره پوځي اډې جوړوي؟ ايا په ريښتيا هم د هغو دندې په افغانستان کې د امنيت ټينګښت او د ګاونډيو هېوادونو د لاسوهنو مخنيوی دی؟ او که نورې هغه دي؟ نور بيا

اخځليکونه:

1- Wagner, Jürgen: Das US-amerikanische Imperium im Zeitalter der Globalisierung, S. 41, sehen in: C. Haydt / T. Pflüger / J. Wagner: Globalisierung und Krieg, Hamburg, 2003

2- Schmid, Fred/ Schreer: Nato, Rüstung, Krieg, Grafik-Report isw, Nr. 12, München, 2009, S. 22

3- Vgl.: Richter, Hans-Peter: Weltweites Netz von Militärstützpunkten garantiert ständigen Krieg, sehen in: http://www.deutscher-friedensrat.de/pdf/MBweltweit.pdf

4- Wagner, Jürgen: Das US-amerikanische Imperium im Zeitalter der Globalisierung, S. 40, in: C. Haydt / T. Pflüger / J. Wagner: Globalisierung und Krieg, Hamburg, 2003

۵ ـ شريف بهاند: **عدم مهارت در جنګ بی‌فرجام، خپريدو ته چمتو**

۶ ـ هماغه اثر

7- Alexander Skiba: Die Nationale Sicherheitsstrategie der USA und die Europäische Sicherheitsstrategie im Vergleich, sehen in: http://www.sicherheitspolitik.de/uploads/media/wus_03_2004_WuS_sonderband_3_skiba.pdf

8- Wagner, Jürgen: Neoliberale Geopolitik Transatlantische Konzepte einer militärischen Absicherung der Globalisierung, sehen in: http://www.ippnw.de/commonFiles/pdfs/Frieden/Juergen_Wagner.pdf

۹ ـ شريف بهاند: دريمه زريزه: د امريکا متحده ايالتونه، ناتو او نړيوال نظم ، وګورئ په

10- Pflüger, Tobias: Die Europäische Union als Akteur der globalen Kriegspolitik, S. 75, sehen in: C. Haydt / T. Pflüger / J. Wagner: Globalisierung und Krieg, Hamburg, 2003

افغان جرمن آنلاين په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادښت: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خير و لولئ

11- Wagner, Jürgen: Neoliberale Geopolitik Transatlantische Konzepte einer militärischen Absicherung der Globalisierung, sehen in:
http://www.ippnw.de/commonFiles/pdfs/Frieden/Juergen_Wagner.pdf
12- Ebenda
13- Richter, Hans-Peter: Von deutschem Boden geht jeden Tag Krieg aus. Die Funktion der ausländischen Militärstützpunkte, sehen in:
http://www.deutscher-friedensrat.de/pdf/FremdeBaseniD(2).pdf

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ